

Tasavallan presidentti Sauli Niinistön virkaanastujaispuhe eduskunnassa
1.3.2012

Tultuani valituksi tasavallan presidentiksi ja annettuani eduskunnan edessä juhlallisen vakuutuksen ryhdyn hoitamaan tasavallan presidentin tehtäviä.

Kiitän Teitä, presidentti Tarja Halonen, arvokkaasta työstänne Suomen kansan parhaaksi sekä kansainvälisen turvallisuuden ja yhteistyön vahvistamiseksi. Työnne jättää erinomaisen lähtökohdan omalle työlleni.

Haluan osoittaa kiitokseni myös Teille, tohtori Pentti Arajärvi, toiminnastanne Suomen parhaaksi.

Te, presidentti Halonen, korostitte puheessanne täällä kuusi vuotta sitten, että maailman muutos on jatkuvaa.

Niin se on. Noiden kuuden vuoden aikana olemme nähneet outoja. Maailman markkinoilla nopein nousija on valtiokapitalistinen Kiina, kun taas läntiset markkinataloudet ovat vuosi vuodelta velkaantuneempia. Aikaisempi köyhä luotottaa nyt entisiä rikkaita.

Nopeasti kasvavia ja nopeasti taantuvia maita yhdistää yksi ongelma, niissä kaikissa tunnetaan aiheellista huolta siitä, miten yhteiskunnallinen eheys ja vakaus säilyvät. Eheys voidaan taata vain, jos oikeudentunto vallitsee.

Suomi on ollut välimaaston selviytyjä. Hyvinvointiyhteiskunta on säilynyt ja sen vakaa malli on nyt maailmalla tavoitellumpi kuin kenties koskaan aikaisemmin.

Toisinaan on kuultu epäilyjä, ettei tämä pohjoisen malli ole kestävä, koska sen julkisen sektorin osuus on liian korkea. Täällä on kuitenkin keitetty huonot ajat paremmin kuin läntisissä maissa keskimäärin niin talouden kuin eheydenkin suhteen. Yhteisen hyvän luominen maksaa, mutta mitä ilmeisimmin siitä kannattaa maksaa.

En tohdi väittää, että hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen on yksinkertainen asia. Joudumme kysymään, missä kulkee yhteiskunnan ja yksilön oman vastuun raja, mutta silloinkin muistaen, että perusturva kuuluu jokaiselle suomalaiselle. Välittämistä emme voi ulkoistaa.

Mekin olemme saaneet vakavia talouden varoituksia. Vaihtotase on romahtanut tappiolliseksi, ensimmäistä kertaa pariinkymmeneen vuoteen. Emme myöskään voi jatkaa velkaantumisen tiellä. Ja meilläkin on syytä varmistaa, että eheys säilyy.

Hyvinvoinnista saamme nauttia vain, jos kasvamme; ihmisinä, kansana ja taloutena.

Olemme vain maailman tuhannesosa, mutta paljon enemmän, jos olemme maailman oppivaisin tuhannesosa. Oppimme on rohkeus kasvaa ja rohkeuttamme meidän on kasvatettava. Kasvun vastakohta on jähmettyminen ja kivettyminen.

Presidentti on sekä talouden että eheyden toimija.

Me tarvitsemme rohkeutta talouden kasvuun. Haluan olla suunnitelmallisesti mukana edistämässä suomalaisen osaamisen ja työn menestystä maailmalla. Haluan myös kannustaa nousevaa uutta yrittäjähenkä. Kasvun on tapahduttava ihmisen ja luonnon asettamien ehtojen puitteissa.

Me tarvitsemme rohkeutta oikeudentunnon kasvuun. Haluan olla rakentamassa ehyttä Suomea, jossa jokainen ihminen on tärkeä ja jossa jokaisella on arvokas paikkansa.

Suomalaisen yhteiskunnan keskellä on syvä ristiriita.

Suomi ikääntyy ja tarvitsee nuoria tekijöitä. Samaan aikaan yli 30 000 suomalaista nuorta on kokonaan yhteiskunnan ulkopuolella.

Ongelmaa on yritetty hoitaa, viranomaiset tahollaan, vapaaehtoiset yhteisössään, mutta silti syrjäytyminen jatkuu.

Syrjäytyminen on mittava ongelma, mutta ei ratkaisematon mysteeri.

Tulen kutsumaan kokoon ongelman tuntijoita pohtimaan miten yhdistää parhaiten nuoren oma vastuuntunto, vanhempien vastuu ja ulkopuolinen apu.

Mutta ennen kaikkea ongelman ratkaiseminen edellyttää, että kukaan meistä ei katso ohi ja ajattele, että asia on jonkun muun vastuulla. Jokainen meistä on näkijä, jokainen on tekijä. Jokaista lähellä voi olla joku, joka on putoamassa ulkopuolelle. Näistä nuorista meidän on otettava kiinni.

Vastuu on jokaisen, sinun ja minun.

Huoli elämän ehdoista syrjäseuduilla painaa monia. Ihminen voi asua syrjässä, mutta hän ei saa olla elämästä syrjässä. Tulevissa uudistuksissa palvelujen turvaaminen syrjäseuduilla on keskeinen kysymys. Markkinatalouden ehtojen varaan sitä ei voi jättää. Presidentin on oltava valmis herkällä korvalla kuulemaan niitä alueita ja ihmisiä, joiden etäisyys vallan keskuksiin on suuri.

Julkisen talouden tasapainottaminen tulee vaatimaan paljon oikeudentuntoa.

Sanomani meille hyvinvoiville on: Itse kunkin hyvinvointi jatkuu sitä varmemmin, mitä vähemmän on pahoinvointia.

Viestini päättäjille ja vaikuttajille on: Luottamuksen voittaa vain näyttämällä esimerkkiä. Ja erityistä lujuttua vaaditaan niiltä, jotka itse voivat vaikuttaa omiin ja lähipiirinsä etuuksiin.

* * *

Tänään voimaan tulevan perustuslain keskeisin viesti on sujuva yhteistyö. Sen mukaisesti tulen toimimaan.

Ulkopolitiikassa jatkuvuudella on sijansa. Se tuo ennustettavuuden myötä vakautta ympäristöömme. Maailman muutoksessa on kuitenkin tärkeä pitää katse tulevaisuuteen.

Meille tärkeitä arvoja ovat oikeudenmukaisuus, kestävän kehityksen vahvistaminen sekä oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien tukeminen.

Meihin luotetaan laajasti. Suomi on hyvä naapuri ja haluttu osallistuja kansainvälisessä toiminnassa. Suomen kannattaa rakentaa vahvuuksilleen ja avata itselleen mahdollisuuksia, ei tarpeettomasti sulkea ovia tai kääntää selkäänsä.

Viittasin jo pohjoismaiseen malliin, joka on maailmalla tunnettu ja tunnustettu. Kannatan panostamista pohjoismaiseen yhteistyöhön ja yhteiseen toimintaamme maailmalla. Pidän myönteisenä sitä, että Baltian maat ovat nousseet täydentämään perinteistä pohjoista yhteenkuuluvuutta.

Suhteemme Venäjään on edelleen ulkopoliittikkamme keskiössä. Niin kahdenväliset yhteytemme kuin EU:n ja Venäjän yhteistyön kehittyminen ovat kannaltamme tärkeitä. Sekä inhimillinen että kaupallinen kanssakäyntimme laajenee ja on tarpeen kehittää mahdollisimman ennakoitavaa toimintaympäristöä.

Alueellisella yhteistyöllä on oleellinen merkitys Suomelle, onpa sitten kyse Itämeren pelastamisesta tai avautuvien arktisen alueen mahdollisuuksista.

Suomi on ollut vastuullinen ja solidaarinen toimija Euroopan unionissa. Jäsenyys taas on tuottanut meille vakautta ja selkeän viitekehyksen tulevaisuuteen. Yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseksi on nyt aloitteellisuutta ja tilausta, johon meidän on syytä tarttua.

Kansainvälinen ympäristö muuttuu; samalla kun maailmanlaajuinen keskinäisriippuvuus kasvaa, syntyy myös eritahtisuutta ja uudentyypisiä kilpailuasetelmia. Suomen tulee tunnistaa nämä kehityssuunnat ja osata asemoida itsensä muuttuvaan maailmaan. Siksi on tärkeää, että yhteys Yhdysvaltoihin pidetään vahvana samalla kun uutta vauhtia haetaan suhteissamme Kiinaan ja muihin kehittyviin talouksiin.

Suomen kansainvälisen toiminnan eri osa-alueiden, kehityspolitiikasta kriisinhallintaan, on tuettava toisiaan. Niiden on oltava ulkopoliittikkamme päälinjan mukaisia.

Apua annettaessa tulee sen olla pitkäjänteistä. Viime vuosina suomalaiset ovat antaneet merkittävän panoksen muun muassa Afganistanissa. Kun kansainvälisen toiminnan painopiste siellä siirtyy vähitellen sotilaallisesta toiminnasta siviilipuolelle, myös Suomen osallistuminen kehittyä samaan suuntaan.

Kuluvana vuonna Suomi on ehdolla YK:n turvallisuusneuvostoon vaihtuvaksi jäseneksi vuosille 2013 ja 2014. Jäsenenä Suomi edustaisi vahvaa sitoutumista monenkeskisen järjestelmän kehittämiseen. Tarjoamme myös palveluksiamme rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden edistämiseksi.

Kuluvana vuonna myös tarkastellaan Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan peruslinjauksia kun valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon. Sen yhtenä osana käsitellään puolustusvoimauudistusta.

Tämän uudistuksen lähivuosien suunta on tiedossa ja edessä olevat väistämättömät muutokset kouriintuntuvia, kipeitäkin. On hyvä, että hallitus on ryhtynyt toimiin, joilla rakennemuutoksen koskettamia alueita voidaan tukea. Kun välttämättömyys vaatii uhrauksia, ne eivät voi jäädä vain joidenkin kannettavaksi.

* * *

Suomi on rakennettu uudelleen moneen kertaan. Aina on päädytty entistä parempaan. Välillä on liidetty korkeammalla ja palattu arkeen ja otettu virheistä opiksi. Kaiken uuden keskellä on muistettu vanhat arvot, jotka ovat tuntuneet taas turvallisilta.

Vanhoista suomalaisista arvoista tärkein liittyy työn eetokseen, suomalaiseen työmoraaliin.

Kunnioitan sellaista suomalaista, joka tekee velvollisuutensa eikä pidä itsestään meteliä. Kunnioitan sellaista suomalaista, joka on rakentanut tämän maan tehtaassa, toimistossa, pellolla, yrityksessä tai kodissa. Hänen maailmankuvansa ja arvonsa on ansaittu.

Yhtä lailla kunnioitan sellaista suomalaista, joka poikkeaa muista ja tekee omiaan – insinööriä joka poistaa turhan mutkan tuotannosta; virkailijaa joka ei taivu tarpeettomaan byrokraatiaan; taiteilijaa joka luo uuden perspektiivin; rakennusmiestä joka löytää käytännön ratkaisun; yrittäjää joka näkee mahdollisuuden siellä missä muut eivät.

Tarvitsemme näiden suomalaisuuksien summaa. Tarvitsemme ennakkoluulottomia menestyjiä ideoineen, ja tarvitsemme myös vakaata suomalaista väkeä tekemään näistä ideoista totta.

Suomen presidentti voi olla vain koko maan ja koko kansan presidentti. Eräs ystäväni antoi minulle viisaan ohjeen: "Presidentti ei voi solahtaa siihen elämänpiiriin, jossa tapaa vain voittajia. Eivät voittajat niinkään presidenttiä tarvitse. Presidentin pitää osata seisoa ihmisen rinnalla myös hädän ja häviön hetkellä".

Kiitän Teitä, arvoisa puhemies, eduskunnan puolesta lausumastanne kannustuksesta. Toivon Teiltä ja kaikilta suomalaisilta tukea työssä Isänmaamme ja kansamme onneksi ja menestykseksi.